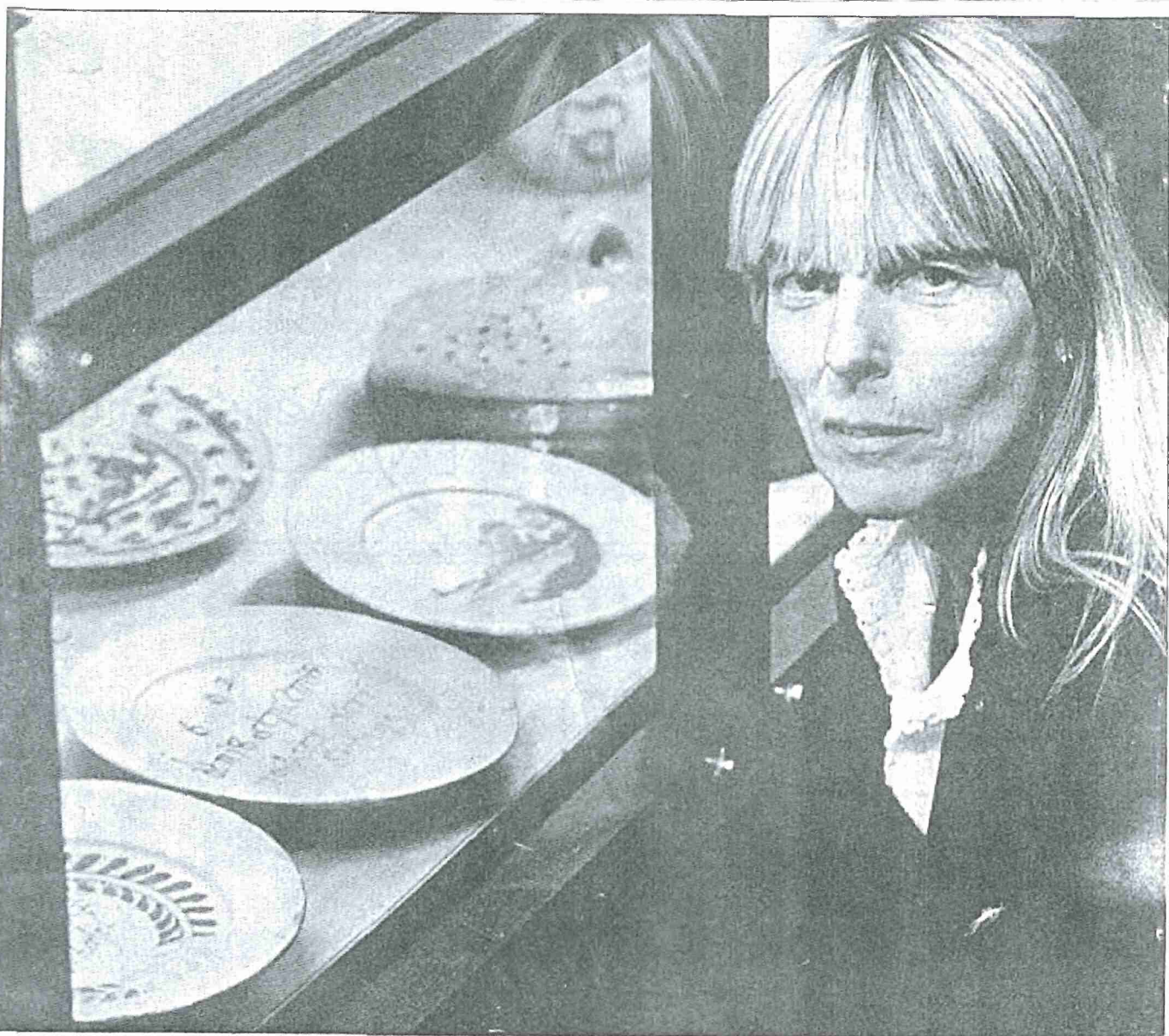

|| Drie eeuwen terug 'w'asser aertbeving overal

• Cora van Beek voor de vitrine in het nokje van Breda's Museum, waarin momenteel onder meer een 'aardbevingsbord' is tentoongesteld.

- FOTO DE STEM / BEN STEFFEN

ONGETWIJFELD herinnert iedereen zich de aardbeving van enkele maanden geleden. Als de aarde je die nacht al niet wakker had geschud, waren er de volgende dagen de kranten, radio en televisie om je uitputtend voor te lichten over het voor Nederland zeldzame natuurverschijnsel.

In zijn column in de Volkskrant troostte Jan Blokker zelfs degenen die zich niet uit dromenland hadden laten halen door de schok met een kracht van 5,5 op de schaal van Richter: over tien jaar zouden ouders die hun kinderen niet uit eigen ervaring over de ramp van 1992 konden vertellen hun hart kunnen luchten in een praatprogramma voor de televisie. Volgens Blokker loopt de interviewer tegen die tijd over van begrip voor zulke zware gevallen.

In Limburg

Maar alle gekheid op een stokje: het was een behoorlijk krachtige beving, die van Roermond. De schok bracht met name in Limburg aanzienlijke schade teweeg en was, inderdaad, een gebeurtenis die niet gauw zal worden vergeten. Desondanks, en dat is een beetje merkwaardig bij een trilling die qua kracht zonder weerga zou zijn, zullen er inmiddels nog maar weinig mensen zijn die zich de datum van de ramp herinneren.

Raadpleging van het archief van deze krant leert dat de aarde schudde in de vroege ochtend van maandag 13 april 1992, om 3.22 uur om exact te zijn. Onze redactie binnenland begon haar verslaggeving de volgende dag aldus: „De zwaarste aardbeving die Nederland ooit heeft getroffen, heeft gisterochtend in Limburg chaos en voor tientallen miljoenen gulden schade veroorzaakt.”

In de waan van de dag vallen woorden zoals - de zwaarste ooit - nogal snel. Zonder over het gehalte van die termen te willen kissebissen, moet worden vastgesteld dat de beving van 18 september 1692, 14.20 uur, vergelijkbaar is met die van de afgelopen lente.

18 September 1692? Ja, en gisteren was het dus precies driehonderd jaar geleden dat de

aarde volgens de officiële opgave van het KNMI met een kracht van 6 op de schaal van Richter schudde. Het epicentrum lag toen vermoedelijk in de driehoek Luik- Verviers-Aken. Tot zeker vierhonderd kilometer in de omtrek werd de schok gevoeld.

Op de Haagdijk

De laatste gegevens zijn bijeen gebracht door Cora van Beek, amateur-archeologe uit Breda. Zij doet verslag van haar onderzoek in Parade, het blad van de Koninklijke Militaire Academie. „Op een braakliggend

terrein aan de Haagdijk vond ik in maart 1988 tussen een grote hoeveelheid scherven enkele fragmenten wit aardewerk met daarop blauwe letters. Na reconstructie bleken deze scherven een wit aardewerk bord te vormen, aan beide kanten voorzien van tin- glazuur met daarop de volgende tekst: '1692 den 18 september wasser een aardbeving'.

In 1985 waren bij archeologisch onderzoek aan de Molenstraat reeds drie van dat soort borden gevonden. Op die exemplaren luidt de tekst: '1692 den 18 september wasser aertbe-

ving overal'. En vorig jaar gaf, eveneens aan de Molenstraat, de bodem nog een bord met een dergelijk zinnetje prijs.

„Na de vondst van de borden kwamen er de nodige vragen bij mij op,” schrijft Cora van Beek. „Hoewel er in West-Europa talrijke aardbevingen zijn geweest, is een aardbeving in ons land wel zeer ongewoon.

Andere opinie

Zo deze werkelijk had plaatsgevonden, moest ze zeker een grote paniek hebben veroorzaakt en was ze bovendien aanleiding voor een (Bredase?) pla-

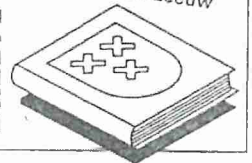
teelbakker om de gebeurtenis vast te leggen in zijn bakproducten.”

Haar speurtocht naar de beving van 18 september 1692 heeft Cora van Beek onder meer gebracht bij een aantekening van Constantijn Huygens jr., secretaris van koning-stadhouder Willem III die in die dagen op militaire campagne was in de Zuidelijke Nederlanden. „18 September, 's Middaghs ontrent half dryen aen tafelsittende, en het dessert opkomende,” noteerde Huygens, „quam daer een aertbevinghe, schuddende onze tafel heen ende weder. Ick

BREDA'S DAGBOEK

door Peter de Leeuw

meende dat het quam van een peerd of zoiets, dat in de touwen verwart, maer siende een glas, ook schudde en wat wijn uitstortte, kreegh andere opinie en met eenen elck roepende 'Een aertbevinghe, een aertbevinghe' liepen alle uyt den tent naer 't huys van de Coningh.”

En verder: „Half wegen sagh de kock Ulrich, die riep 'Il y a une alarme au quartier de Roy' ende daerover hoorden wij dat de trommel begon alarm te slaen. De aerdbevingh was doen al over, hebbende niet boven een minute of twee geduert.” Van een aanslag op de koning, want daar dacht iedereen aan, was dus geen sprake. Daarover rept de Amsterdamsche Courant van 20 september 1692 dan ook niet, daarin wel het nieuws van de aardbeving, die onder meer schade had aangericht in Amsterdam, Den Haag en Antwerpen.

De vindplaats

Waarom juist Breda de vindplaats is van enkele herinneringsborden aan de schok van drie eeuwen terug (zover bekend bestaan er buiten de stad maar twee van), is een vraag die ook Cora van Beek niet kan beantwoorden.

Overigens zijn tot half oktober vier borden tentoengesteld in NaturaTent in Denekamp nabij Oldenzaal. Dat museum heeft naar aanleiding van de beving van 13 april jongstleden de expositie 'De aarde trilt' ingericht. Wie er de reis niet over heeft, kan ook terecht in het nokje van Breda's Museum op de Grote Markt. Momenteel is daar eveneens een verstaend herinnering te zien aan de trillende van 18 september 1692.